

JOCs POPULAR S

ÍNDEX

JOCS POPULARS	1
INTRODUCCIÓ.....	5
CUADRE DE BRUEGHEL	6
Museu de la juguina	7
LA BOTIGA DEL MUSEU.....	7
SALA 1: EXPOSICIONS TEMPORALS	8
CENTRE D' ACOLLIDA	8
SALA 2: HIVERNACLE.....	8
PATI DE LA FONT	8
PATI MODERNISTA	8
BIBLIOTECA	9
SALA 4: ESCENOGRAFIA del 1900.....	9
SALA 5: dedicada a LA LLAUNA (1875-1940)	9
SALA 6: dedicada als TRENS (1890-1950)	9
SALA 7: dedicada a LA FUSTA (1940-1950).....	9
SALA 8: dedicada a LA LLAUNA (1940-1960)	9
SALA 9: dedicada al TEATRE	10
SALA 10: dedicada als JOCS DE TAULA (1890-1960).....	10
SALA 11: dedicada al PLÀSTIC (1950-1980).....	10
SALA 12: dedicada al TERROR.....	11
BANY DEL 1897.....	11
1.JOCS PROPIS D'ALTRES CULTURES	12
1.1 EUROPA.....	12
1.1.1CATALUNYA (les bitlles catalanes)	12
1.1.2DINAMARCA(la boca del gegant)	13

Projecte de recerca   Jocs tradicionals

1.2ÀSIA.....	13
1.2.1ÍNDIA I IEMEN(caroms).....	13
1.2.2(Mikado)	14
1.3ÀFRICA.....	15
1.3.1(la rata i la ratera).....	15
1.3.2 ZAIRE(el gat i el ratolí).....	16
1.4 AMÈRICA.....	17
1.4.1 INDIS NORDEAMERICANS (iniciació al lacrosse).....	17
1.4.2 ELS INDIS (el jefe índi).....	18
1.5 OCEANIA.....	18
1.5.1 AUSTRÀLIA (salts de cangur).....	18
2.FOTOGRAFIES.....	20
2.1 Curri que és nou.	20
2.2 NALUKUAQ	22
2.3 LA COMBA.	23
2.4 YO-YO.....	24
2.5JUGUETS ANTICS.....	24
HISTÒRIA.....	29
QUÈ ÉS UN JOC?	29
Definició:.....	29
Concepte de joc:	29
Tipologia dels jocs:.....	30
INFLUÈNCIA.....	35
IMATGES.....	37
MÚSICA.....	40
Cançons amb jocs	40
Cavallet de Sant Benet	40
Ral ralet.	40
Salta miralta	41
Les campanes de Salom	41
Escarbat bum-bum.....	42
Ball de la trampolina.....	43
CONCLUSIÓ	44

Projecte de recerca

Jocs tradicionals

INTRODUCCIÓ

Els jocs tradicionals han estat i són una de les parts fonamentals de tota cultura. Influeixen tant en l'educació com en la manera de relacionar-se des d'infants fins a adults. Els jocs tradicionals són jocs que han estat transmesos de pares a fills, normalment per via oral.

En aquest treball ens hem centrat en l'explicació de jocs d'altres cultures ensenyant jocs d'altres continents, fotografies d'aquests jocs, la història dels jocs referint-nos a com influeixen en la cultura, i la pintura, l'arquitectura i l'escultura relacionada amb els jocs populars.

En l'apartat de pintura, arquitectura i escultura trobareu explicat el quadre de Brueghel, on apareixen una gran quantitat de jocs populars. També hem explicat el museu del joguet de Sant Feliu de Guíxols.

En l'apartat de jocs d'altres cultures, trobareu una explicació de jocs de cada continent, amb una fotografia i una breu explicació acompanyant-lo.

En l'apartat d'història dels jocs, el trobareu explicat d'una forma dirigida més cap al sentit psicològic més que material o del desenvolupament dels jocs. A l'apartat de música, trobareu l'explicació d'uns jocs, seguit de el seu procediment i la cançó que l'acompanya.

CUADRE DE BRUEGHEL

L'interès de Brueghel per la infància el va portar a fer el quadre "Els jocs infantils", una obra en la que diuen que surten representats més de 200 jocs populars diferents. El quadre es va pintar el 1560.

Altres dades:

- Varietats de jocs: Els estudiosos han aconseguit trobar fins a més de 80 jocs diferents.

S'alternen jocs individuals com fer la tombarella, caminar amb xanques, pujar a un arbre, etc., amb altres jocs de grup com la gallineta cega, fer la barquilla, o la lluita a cavall.

- Els protagonistes: L'escena de l'obra es desenvolupa en una àmplia plaça pública, de la qual

s'han exclòs tots els adults. Estan representats més de dos-cents cinquanta nens i nenes, que estan absorts en els seus jocs.

En aquells temps els nens no eren tema artístic i en la vida real eren tractats com a petits adults. Per això, ni les cares ni els cossos dels al·lots són infantils.

- Indumentària i vestimenta: Els vestits i les gorres de les nenes eren molt semblants als de

les mares, i els pantalons, camises i barrets dels nens ho eren als dels pares.

- Tipus de joguines: La majoria d'infants jugaven sense joguines.

Troblem una pàgina francesa on podem saber el nom de molts jocs dels representats clicant damunt. A més del nom, sabem les normes per jugar y com fer-ho.

<http://webetab.ac-bordeaux.fr/Primaire/64/bayonne/eps/Bruegel/index.htm>

Museu de la joguina

A Sant Feliu de Guíxols trobem el museu de la joguina, instal·lat en un edifici construït abans del 1810.

El museu disposa d' una visita guiada, que ens permet veure les peces disponibles al museu en ordre cronològic, començant a la planta baixa i acabant al segon pis. Disposa de 12 sales repartides en 3 pisos.

El museu serveix de mostra per als visitants per a que es donin compte de com jugaven els nens acabans, de que amb qualsevol cosa s' entretenien, no com ara, a la era moderna, on es necessita una XBOX per a entretenir-se. Es un museu genial amb molt contingut.

Planta baixa:

LA BOTIGA DEL MUSEU

A la botiga del Museu es poden trobar tota mena de reproduccions de les joguines d'època

SALA 1: EXPOSICIONS TEMPORALS

Es la sala destinada a Galeria d'art, i per tant acull a tota mena d'exposicions temporals.

CENTRE D' ACOLLIDA

Aquesta sala es troba destinada a centre de reunió per a començar les visites guiades per grups, on s'explica la història de l'edifici.

SALA 2: HIVERNACLE

Aquesta sala presenta un espai de doble alçada, amb planta baixa i primer pis, que data del 1897.

PATI DE LA FONT

Hi podem veure una font de terracota, que funcionava amb l'aigua de la deu de la Mina del Ridaura.

PATI MODERNISTA

A les seves parets es poden veure uns esgrafiats modernistes de gran bellesa (pendents de restauració), també hi ha una jardinera de la mateixa època amb un aplacat de rajoles.

Acull llibres relacionats amb el món de les joguines, antics catàlegs de fabricants, llibres de joguines, llibres de contes per a nens, ...

Primer pis:

SALA 4: ESCENOGRAFIA del 1900

Ens recorda una situació quotidiana que podia succeir en una cambra de nens, amb mobles, joguines i accessoris del 1900.

SALA 5: dedicada a LA LLAUNA (1875-1940)

Hi trobem les joguines més antigues de la col·lecció. La major part fabricades amb llauna litografiada, amb gran luxe de detalls.

.

SALA 6: dedicada als TRENS (1890-1950)

En aquesta sala hi ha tot tipus de trens. Hi podem veure una maqueta de tren a escala "0", de 14 metres quadrats, construïda segons les directrius dels anys 1940-1950 (maquetes planes, sense relleu).

SALA 7: dedicada a LA FUSTA (1940-1950)

Després de la Guerra civil espanyola, l'economia quedà ressentida i es van tenir que buscar nous materials per a fabricar les joguines. D'aquesta manera apareixen les joguines de fusta i de paper-cartó que tenen un preu més econòmic i són més competitives al mercat, donat que la llauna resultava molt cara.

SALA 8: dedicada a LA LLAUNA (1940-1960)

Projecte de recerca Jocs tradicionals

A diferència de la primera sala dedicada a la llauna, i després de la crisi de la postguerra, la juguina de llauna torna a aparèixer de nou amb força renovada, però els models són més simples i la majoria d'ells són pintats a un sol color (els colors del joc del parxís). També hi ha juguines fetes amb materials mixtes: fusta i llauna.

Segon pis:

SALA 9: dedicada al TEATRE

Aquesta sala està dedicada al món de l'espectacle: teatre, cinema i màgia. Compta amb un mini-escenari, i té un aforament per a 30 persones. Si podran veure totes les juguines relacionades amb el món de l'espectacle.

(Aquesta sala està en procés de restauració i muntatge. Pendent d'obrir al públic.)

SALA 10: dedicada als JOCS DE TAULA (1890-1960)

Aquesta sala era l'antiga biblioteca de l'edifici. Hi podem trobar tota mena de jocs de taula construïts amb materials diferents, segons les diferents èpoques a que pertanyen.

El terra format per petites rajoles de gres forma un ric mosaic, tan per la forma dels dibuixos com pels colors que tenen. L'artesonat del sostre està format per una combinació de dos materials: la fusta i el guix.

SALA 11: dedicada al PLÀSTIC (1950-1980)

Corria l'any 1952 quan la casa Payà va treure al mercat una juguina anomenada "Arre caballito", feta amb un innovador material: el plàstic. Aquest any va marcar una nova època, amb un nou material: el plàstic injectat. A partir d'aquest moment totes les empreses del sector van començar la fabricació de juguines amb plàstic.

Projecte de recerca Jocs tradicionals

Es de destacar en aquesta sala el gran armari datat del 1875, que es de fusta massissa rebaixada, amb un acabat de pintura típic a l'època: lacat a base de vernís a la cervesa.

SALA 12: dedicada al TERROR

Amb la donació del "Carrer del Terror" del parc d'atraccions de Montjuïc, feta per l'Ajuntament de Barcelona, després de la seva clausura; s'ha fet una recopilació de les mòmies que contenia i s'ha creat el "Cementiri de les mòmies" que consta d'un petit recorregut, on es podran contemplar les mòmies i d'altres objectes que contenia l'atracció.

BANY DEL 1897

Sortint a la terrassa del segon pis i mirant a traves d'unes finestres, és podrà veure un antic bany que encara conserva tots els seus detalls: la col·lecció de perfumers i d'orinals, la farmaciola, la dutxa, ... que de ben segur que faran riure a més d'un. Només és pot visitar en temporada d'estiu.

1. JOCS PROPIS D'ALTRES CULTURES

1.1 EUROPA.

1.1.1 CATALUNYA (les bitlles catalanes)

Una partida consta de 9 tirades per jugador dividides en 3 rondes de 3 tirades. A cada tirada es poden llençar de un a 3 bitllets. Plantarem les bitlles en dues fileres de tres columnes, separades entre elles tenint en compte que ha de pogué passar el bitllet més gros sense tocar-les. La distància de tir serà de 11,5 metres pels homes i 9,5 metres per a les dones, a partir de 15 anys. Els més petits poden fer-ho de més a

Projecte de recerca Jocs tradicionals
prop, segons la seva força. Recordeu que l'objectiu principal és fer "Bitlla", tombar cinc de les sis bitlles.¹

1.1.2DINAMARCA(la boca del gegant)

S'ha de dibuixar un cercle força gran. Ens pot servir els cercles de les pistes de joc. Els jugadors es posen fora del cercle i han d'empènyer uns als altres per introduir dins el cercle, dins la boca del gegant.

El jugador que entre dins el cercle queda eliminat. Guanya l'últim en ser menjat pel gegant.²

1.2ÀSIA

1.2.1ÍNDIA I IEMEN(caroms)

¹ <http://www.xtec.es/~scapella/solidar/jocs.htm>

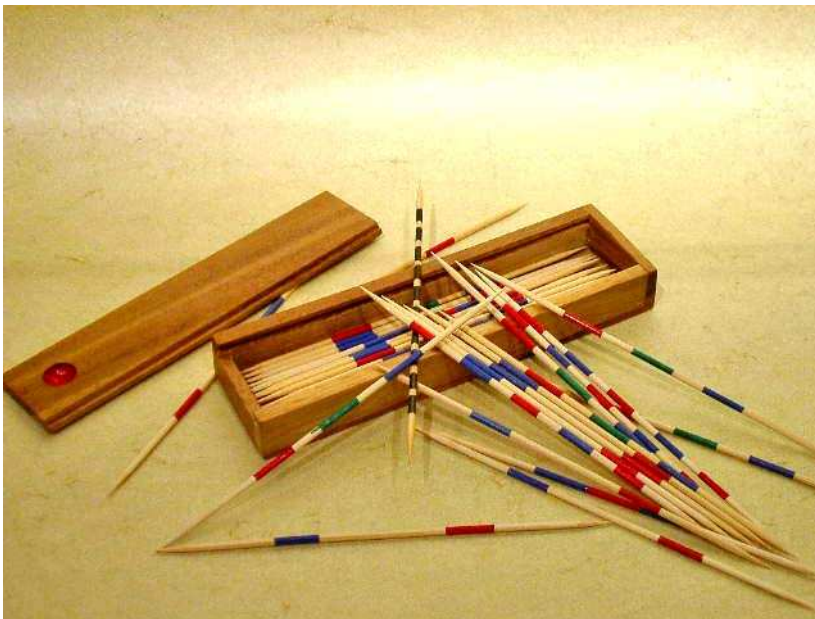
² <http://www.xtec.es/~scapella/solidar/dina.htm>

Projecte de recerca Jocs tradicionals

Es posen totes les fitxes dins del cercle interior. Cada jugador té una fitxa que només serveix per llançar, l'anomenem "percussors". Comença el joc llançant la fitxa percussor sobre les altres amb un copte de dits. Sempre s'ha de llançar dins de la zona de llançament i contra un color determinat (abans de començar es trien els colors). Cada cop que aconseguim introduir una fitxa en un forat, aquesta és retirada i ens apuntem un punt. I es retira del joc. En el joc hi ha una fitxa vermella, si introduïm aquesta, l'infractor ha de posar dins del tauler una de les seves fitxes retirades. També farem el mateix si introduïm el percussor o fem caure fora del tauler qualsevol fitxa o el mateix "percussor".³

1.2.2(Mikado)

Per iniciar el joc es deixen caure tots els bastons sobre la superfície de joc. Per torns, cada jugador va agafant bastons sense que es moguin els altres, si ho assoleix, repeteix. Si es mou ha de jugar l'altre jugador.⁴

³ <http://www.xtec.es/~scapella/solidar/xionet.htm>

⁴ <http://www.xtec.es/~scapella/solidar/mika.htm>

1.3.1 (la rata i la ratera)

Un membre del grup es la rata i un altre el gat, la resta formarà la ratera fent un cercle molt tancat. L'objectiu es que el gat atrapi a la rata. La rata està dins de la ratera, el gat fora intentant entrar, cosa que els components de la ratera o impedeixen... Si el gat aconsegueix entrar, la ratera deixa sortir a la rata i pot deixar-la entrar si fos necessari... la rata només pot estar 15 segons com a màxim dins la ratera.⁵

---

⁵ <http://www.xtec.es/~scapella/solidar/frica.htm>

Els jugadors es reparteixen en grups de 4 o 5 fileres agafats de la mà. Hi haurà un gat i un ratolí i un director del joc. El director va ordenant els moviments de la filera que anirà pivotant i canviant la posició dels braços. El director pot afavorir a un o altre, segons li interessi.⁶

---

⁶ <http://www.xtec.es/~scapella/solidar/fric.htm>

1.4.1 INDIS NORDEAMERICANS (iniciació al lacrosse)

L'objectiu del joc consisteix en fer gol en la porteria contrària, llançant i desplaçant la pilota amb les cistelles que hem elaborat.

Els equips són de vuit jugadors. Les porteries poden ser les d'handbol. Amb una àrea circular. Cada jugador ha de portar una cistella de lacrosse que ha d'estar subjectada per les dues mans.

Només es pot subjectar amb una mà, quan agafem la pilota del terra. La pilota només es pot jugar amb la cistella... mai amb cap part del cos.

No es permet cap contacte físic. No es pot moure quan tens la pilota dins de la cistella, llavors s'ha de llançar o passar.

No es pot entrar a l'àrea, tret del porter, però es pot agafar la pilota amb la cistella.⁷

---

⁷ <http://www.xtec.es/~scapella/solidar/amrica.htm>

Algunes tribus per escollir al futur cap feien servir aquest joc. El cap sortint es posava quiet i amb els ulls tancats, a un costat de l'espai. La resta de la tribu s'havia de posar a l'altre extrem de l'espai i avançar silenciosament fins tocar al cap... el primer que ho assolía era escollit cap de la tribu. Si el cap sortint sentia qualsevol soroll, tota la tribu havia de començar de nou...⁸

1.5 OCEANIA

1.5.1 AUSTRÀLIA (salts de cangur)

Es tracta de fer petites carreres fent salts amb els peus junts.

Recórrer una distància amb el menor nombre de salts possible.

⁸ <http://www.xtec.es/~scapella/solidar/am.htm>

1.5.2 POLINESIS (yo-yo)

Diuen que el "yo-yo" era una arma dels polinesis...

Nosaltres hem de fer-lo pujar i baixar...

El gronxador, el dormilega, el goset, l'estrella....¹⁰

1.5.3 (on es el sonall?)

⁹ <http://www.xtec.es/~scapella/solidar/oceania.htm>

¹⁰ <http://www.xtec.es/~scapella/solidar/ocea.htm>

Projecte de recerca Jocs tradicionals

Es posen asseguts al terra en cercle, un jugador està dret al mig amb els ulls tapats.

Els nois i noies que estan asseguts es van passant el sonall, el que està dret ha d'intentar trobar el sonall.

Els grups han de ser reduïts.¹¹

2.FOTOGRAFIES

2.1 Curri que és nou.

El “curri que és nou” era un joc complex i bestiota que es jugava amb dos bàndols.

Un dels del bàndol que parava havia d'acotar l'esquena perquè els altres hi saltessin per sobre. Però el salt no s'acabava en saltar sinó que mentre es saltava calia realitzar algun exercici, quan el que saltava no ho feia bé, o simplement fallava l'exercici, paraven els altres.

Exemple: El primer de l'equip què jugava es disposava a saltar, i l'equip contrari (el què parava) triava l'exercici que calia que el saltador fes mentre saltés per damunt les espatlles del qui parava.

Els exercicis eren variats i n'hi havia de fixos i de fantasia (inventats).

---

¹¹ <http://www.xtec.es/~scapella/solidar/oc.htm>

Projecte de recerca Jocs tradicionals

observem una jugada:

El saltador es preparava i cridava més que recitava: Curri que és nou, bandera!
(bandera era el permís per començar)

L'equip que parava responia: Bandera "sin ninguna"... de cap a la columna!

Aleshores un membre del seu mateix equip havia de posar-se a un distància que acordaven els dos equips amb els braços estesos, les mans juntes i deixant un espai més o menys rodó entre els dos braços, (el forat de la comuna -"taça de water").

El què jugava havia de saltar per damunt del qui parava i anar a parar, amb el cap, dins la comuna.

Hi havia altres "figures" que ja no recordo, me'n ve una a la memòria: "les tres sardinetes fresques", però no recordo en què consistia.

Els equips canviaven el rol quan una d'aquestes figures no era ben completada.

Recordo, també, que en saltar podia fer-se amb "espuela" o sense "espuela".

L'espuela consistia en que al saltar, el saltador havia de picar el cul del "burro" amb el taló del seu peu, com fa un genet al flanc del cavall per esperonar-lo (espuela = esperó).

També, en un moment del joc, algú podia demanar: "el burro s'ensorra!". Això volia dir que el saltador podia o havia de caure sobre l'esquena del que parava, el burro.

Quan a un burro li sobresortia massa el cap, se li feia amagar, tot dient-li: "acotxa la motxa"

-Aquest joc és de la nostra cultura, es jugava als anys 70 mes o menys, sempre es jugava al carrer.

Per que ja no es juga? perquè és un joc de jugar al carrer perquè a casa no hi ha espai, i com que ja no es juga al carrer doncs s'ha anat perdent.¹²

---

¹² <http://bienve.wordpress.com/2010/04/23/mes-jocs-tradicionals/>

Joc d'equip per practicar a l'aire lliure, amb el cel per sostre. Cada equip (de cinc o sis jugadors) agafa les vores d'una manta al mig de la qual reposa Nalukauq (un osset de peluix o una nina de drap o qualsevol cosa semblant). Tots junts, els jugadors reciten una cantarella inventada per ells mateixos. Al final de cada vers de la cantarella, tiben de la manta bruscament, de manera que Nalukauq salti pels aires. Al final de la cantarella, Nalukauq és llançat al més amunt possible, tornant a agafar-lo al vol amb la manta. L'equip que en un moment qualsevol del joc, deixa caure a terra el seu Nalukauq és eliminat. Guanya l'equip que al final de la cançó fa volar més amunt el seu Nalukauq.

És el festival de primavera de la caça dels esquimals Inupiaq del nord d'Alaska, i es caracteritza pel més famós de la manta esquimal sorteig.¹³

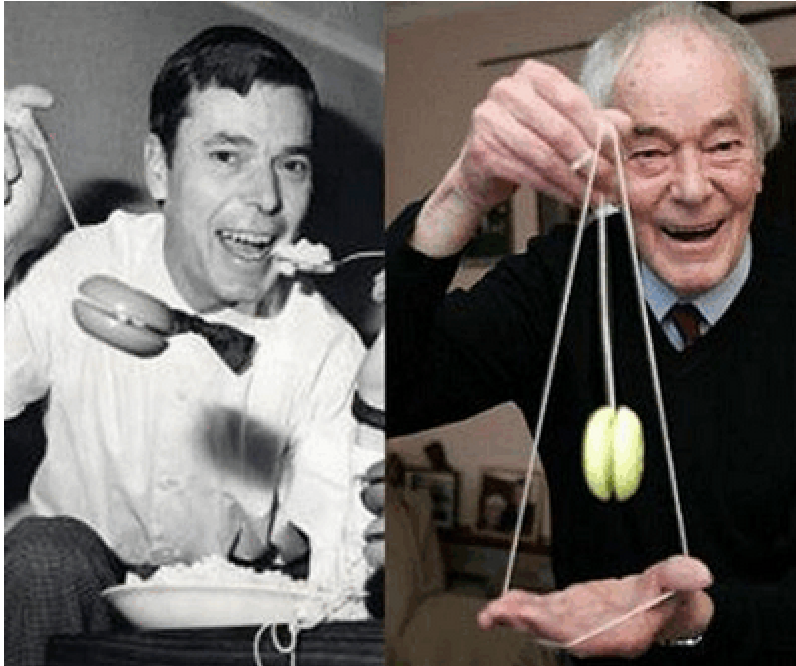
---

¹³ http://phobos.xtec.cat/se-baixlobregat4/index.php?option=com_content&view=article&id=93:els-jocs-a-la-web&catid=50:recursos-tac&Itemid=92

En aquesta foto es representa a unes nenes jugant a la comba, aquesta imatge és molt antiga, dels anys 50 mes o menys, aquesta fotografia esta feta en el barri Albaicín (Granada). Els nens en aquella època, jugaven sempre al carrer.

Aquest home, des de petit que juga amb el yo-yo, va presentar-se a un concurs al 1953 i des de aquell moment és el rei del yo-yo. Ara els organitzadors del campionats europeu de yo-yo volen fer-li un homenatge a aquest home, als 81 anys d'edat encara hi juga.

2.5 JUGUETS ANTICS.

L'evolució del jocs tradicionals al món.

Les bales, boletes, baleta, bochas, bolindres, metres, boliches, boletes, pilotetes, chibolas, piquis, maras o polques són petites esferes de vidre, alabastre, ceràmica, argila o metall que s'utilitzen en nombrosos jocs infantils.

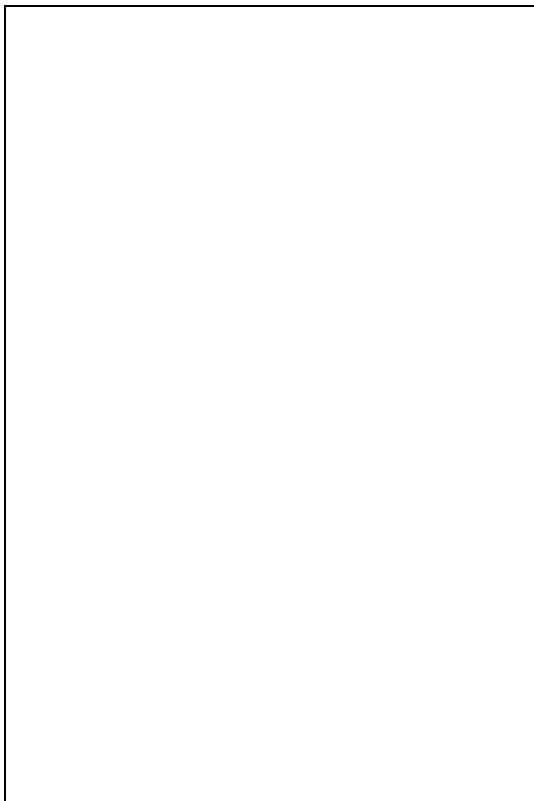

Projecte de recerca Jocs tradicionals

s, per tant es consideren una joguina. També es denomina així als jocs en els que s'utilitzen bales. Aquest joc és pràcticament universal i les regles es repeteixen amb algunes variants en gairebé tot el món.

La violla o peó és una joguina consistent en una baldusa acompanyada d'una corda. Enrotllant la corda al voltant de la violla i tirant violentament d'un dels seus extrems al mateix temps que es llança el conjunt contra el terra, s'aconsegueix que la violla rote sobre la seva punta, i es manté dret i girant a terra.

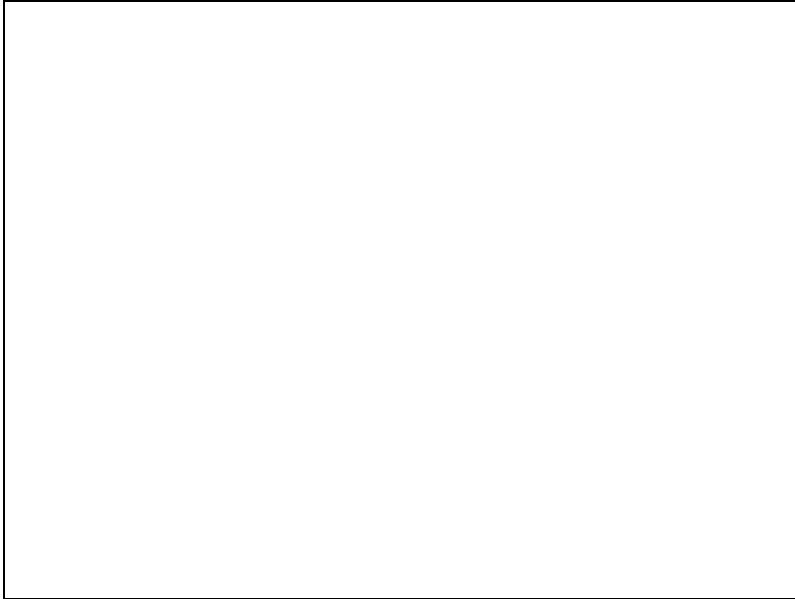

Projecte de recerca Jocs tradicionals

El tiki taka, en algunes regions conegut també com "tronadora", extracta d'una juguina de malabars que consisteix en dues esferes deplàstic sostingudes per un mateix cordill entrellaçat especialment amb un cercle, considerat com a eix, que proporciona simetria entre les esferes i el cordill.

L'objectiu del joc consisteix a sostenir el major temps possible el cop en equilibri rotacional del parell d'esferes, controlat des de l'eix mitjançant una sèrie de moviments rítmics del braç i / o la nina.

Un calidoscopi és un tub que conté tres miralls, que formen un prisma tetraèdric amb la seva part reflectant cap a l'interior, a l'extrem dels quals es troben dues làmines translúcides entre les quals hi ha diversos objectes de color i forma diferent, les imatges es veuen multiplicades simètricament en anar girant el tub mentre es mira per l'extrem oposat.

El balero, també anomenat bolig, emboque, capirucho o ballaruga, és una joguina de malabars compost d'una tija generalment defusta unit per una corda a una bola perforada per un o diversos forats d'un diàmetre ajustat a la tija, l'objectiu és fer incrustar un eixprim al buit de la baralla. El seu nom en francès és Bilboquet i ve debittlets (bola de billar) i Bocquet que designa la punta d'un dard. Va estar present en nombroses cultures i èpoques amb diferents noms si el seu origen és molt antic. També es considera originari de Llatinoamèrica, jugat ja des de l'època precolombina.

Projecte de recerca Jocs tradicionals

Ni comparació amb

la Champions League ... les xapes eren molt més emocionants. Algunes ja venien amb foto o nom "de sèrie", però moltes vegades calia posar-li més imaginació i donar-li nom de futbolista a un tros de metall. Les regles no estaven molt definides però amb un tros de pati i una bola (tros de paper al que se li donava forma de pilota), ràpid es muntava un partit.

El Scalextric ens transformava en veritables pilots de carrera, les badades, bolcades i xocs eren freqüents, i hi havia una veritable mania per tenir el cotxe més veloç, més bonic, i millor preparat, el tuning ja era realitat en els petits quan fins i tot en els grans recentment començava.

HISTÒRIA

QUÈ ÉS UN JOC?

Definició:

Un joc és una activitat normalment empresa per a l'educació, tot i que també té fins educatius.

Els jocs normalment generen estimulació física o mental i, sovint, ambdues; ajuden a adquirir habilitats pràctiques, serveixen com a exercici i desenvolupen un rol educacional i psicològic.

Els jocs són part universal de la cultura humana i se'n té constància de què es jugaven des de temps prehistòrics.¹⁴

DIFERÈNCIA ENTRE JOC POPULAR I JOC TRADICIONAL:

Joc popular: Manifestació lúdica en una societat. Molt difosa en una població, que generalment es troba lligat a commemoracions de caràcter folklòric.

Joc tradicional: Són aquells jocs que es transmeten de generació en generació, que es poden considerar específics o no d'un lloc determinat.¹⁵

Concepte de joc:

El joc és una activitat instintiva de l'ésser humà: tots hem après a relacionar-nos en els àmbits socials, familiars, materials i culturals a través dels jocs, per això es tracta d'un concepte molt ric i amb difícil categorització. *Els investigadors refereixen que la paraula joc procedeix de dos mots en llatí: iocum i ludus-lüder ambdós fan referència a broma, diversió, acudit, i se solen utilitzar indistintament juntament amb l'expressió activitat lúdica. El joc és una activitat lliure: és un esdeveniment voluntari, ningú no està obligat a jugar. Autors com Roger Callois, Moreno Palos, etc. inclouen en les seves definicions una sèrie de característiques comunes a totes les visions, de les quals algunes de les més representatives són:*

Es localitza en unes limitacions espacials i en uns imperatius temporals establerts per endavant o improvisats en el moment del joc.

---

¹⁴ Informació trobada a vikipèdia.

¹⁵ Informació trobada a <http://www.doslourdes.net>.

Projecte de recerca Jocs tradicionals

Té un caràcter incert. En ser una activitat creativa, espontània i original, el resultat final del joc fluctua constantment, la qual cosa motiva la presència d'una agradable incertesa que ens captiva a tots. Ex: qui guanyarà, qui perdrà, com ho farà?

És una manifestació que té finalitat en si mateixa, és gratuïta, desinteressada i intranscendent. Aquesta característica serà molt important en el joc infantil ja que no possibilita cap fracàs.

El joc es desenvolupa en un món a part, fictici, és com un joc narrat amb accions, allunyat de la vida quotidiana, un continu missatge simbòlic.

És una activitat convencional, ja que tot joc és el resultat d'un acord social establert pels jugadors, que dissenyen el joc i determinen el seu ordre intern, les seves limitacions i les seves regles.¹⁶

Tipologia dels jocs:

Els jocs poden classificar-se segons diversos criteris, per exemple el nombre de participants, o el lloc on es juguen, que condiciona alhora el material necessari. També poden dividir-se en jocs competitius, on importa véncer l'adversari o jocs on la recreació personal no implica guanyar o perdre. Els primers acostumen a tenir regles més o menys estrictes que clarifiquen les condicions de la victòria, mentre que els jocs no reglats o anòmics deixen llibertat i canvien per tant cada vegada, segons la decisió dels seus participants. La durada del temps de joc i el tema que evoca poden ser altres criteris classificatoris.

A continuació s'inclou una llista de divisions tradicionals de jocs:

- *Joc abstracte és a tot aquell joc en el qual no hi ha un tema o ambientació associat.^[3] És a dir: aquells en què els elements de joc - fitxes, daus, tauler, etc. - no representen el comportament i característiques d'éssers o objectes reals ni imaginaris. No obstant això no és infreqüent que, almenys en alguns dels jocs abstractes de major antiguitat com el Goo el Escacs, hi hagi un tema d'origen que amb el temps ha anat perdent la seva representació en la mecànica del joc. Aquesta mecànica sol ser simple quant a reglament, encara que pot permetre un alt grau de complexitat tàctica o estratègica. El terme complementari a "joc abstracte" seria joc temàtic.*

---

¹⁶ Informació trobada a vikipèdia.

Projecte de recerca Jocs tradicionals

- *Joc d'atzar són jocs en els quals les possibilitats de guanyar o perdre no depenen de l'habilitat del jugador sinó exclusivament del atzar. D'aquí que la majoria d'ells siguin també jocs d'apostes els premis estan determinats per la probabilitat estadística d'encertar la combinació escollida. Mentre menors siguin les probabilitats d'obtenir la combinació correcta, més gran és el premi.*
- *Joc d'estratègia requereixen que el jugador posi en pràctica les seves habilitats de planejament i pensament per aconseguir la victòria. En la majoria dels videojocs d'estratègia, el jugador se li concedeix una vista del món absoluta, controlant indirectament les unitats sota el seu poder.*
  - *Joc de guerra és aquell que recrea un enfrontament armat de qualsevol nivell (de escaramussa, tàctic, operacional, estratègic o global) amb regles que implementen certa simulació de la tecnologia, estratègia i organització militar usada en qualsevol entorn històric, hipotètic o fantàstic (i que no implica en cap moment l'ús de violència física). És una simulació de combat o acció bèl·lica, ja sigui com un joc de taula, com un videojoc, o com una recreació real. Els jocs de guerra són jocs de taula que simulen combats, batalles o enfrontaments, ja siguin: terrestres, navals, aeris, submarins o espacials. Actualment, els exèrcits de molts països, com el de Estats Units, fan servir els videojocs per crear simulacions virtuals d'entrenament per als seus soldats i crear estratègies o plans de guerra. El Escacs i el Go també podrien ser considerats precursors molt simples dels jocs de guerra, però basats en tàctica i estratègia.*
- *Joc de mans el bàsic és el de prendre una carta, perdre-la a la pila i ser endevinada posteriorment pel mag. Però avui en dia existeixen milers d'efectes i jocs diferents d'alt nivell com ara prediccions, transposicions, desaparicions, ordenacions, jugades de pòquer (o de qualsevol altre joc), lectura de pensament, coincidències, transformacions tot això amb cartes de diversos tipus i mides i l'objectiu últim és provocar la sorpresa del públic.*
- *Joc de taula requereix una taula per jugar-hi o un suport similar i que és jugat generalment per un grup de persones al voltant d'ell. Tot i que l'atzar pot ser una part molt important en aquest tipus de jocs, també n'hi ha en què són necessaris estratègia i raonament per poder jugar i en els que l'atzar no apareix. Per la seva naturalesa, en general els jocs de taula no comporten activitat física, encara que hi ha alguns que impliquen aixecar-se de la taula i realitzar activitats fora d'aquesta ja sigui per càstig o recompensa, en aquest cas aquests serien jocs de taula però no limitats a la mateixa.*

Projecte de recerca Jocs tradicionals

- *Joc de cartes són aquells en què l'únic element de joc són unes estampes de cartró (anomenades naips o cartes) que formen una baralla i que s'han de barrejar abans de jugar. Els jocs de cartes estarien inclosos en la família dejocs de taula. Hi ha diverses baralles (conjunts de naips o cartes), com la baralla espanyola o la francesa.*
- *Jocs de rol (traducció usual en català de l'anglès role-playing game, literalment: «joc d'interpretació de papers») és un joc en el que, tal com indica el seu nom, un o més jugadors tenen un determinat rol, paper o personalitat. Quan una persona «fa el paper de X" significa que està interpretant un paper que normalment no fa. Per regla general els jocs de rol són de taula. Altres formes de joc de rol són, per exemple: el rol en viu, el rol per correu electrònic, el rol per fòrum o els videojocs de rol.*
- *Joc per correu són jocs, de qualsevol tipus, jugats per correu postal o per correu electrònic. Un exemple, el escacs, s'ha jugat per correu durant segles (jugat d'aquesta manera s'anomena escacs per correspondència). Un altre exemple, el joc Diplomacy, s'ha jugat per correu des de la dècada dels 60, començant amb una notícia impresa (un fanzine) escrita per John Boardman. Altres jocs de guerra més complexos, moderats per programes d'ordinador, van ser llançats per Rick Loomis i la seva empresa, Flying Buffalo en els 70. El primer d'aquests jocs ofert via email a través d'un servei al públic en general va ser Quantum Space de la companyia Stormfront Studios, que va debutar en AOL a 1989 (els jocs per correu electrònic a Internet i en BITNET daten de 1989). En anglès els jocs per correu postal es denominen PBM games, i els jocs per email PBeM, en contrast amb els cara a cara (FTF) realitzats directament entre persones. Altres variacions inclouen Joc-per-Internet (PIB) or Joc-per-web (PBW). En qualsevol cas, els moviments del jugador poden ser realitzats per un humà, un programa informàtic, o una combinació d'ambdós. A la dècada dels 80, els jocs per correu van arribar al cim de popularitat amb l'arribada de Gaming Universal, la primera revista professional dedicada a jocs per correu. Una revista similar, Flagship, es centrava en jocs per correu postals en Anglaterra. Bob McLain, editor deGaming Universal, va popularitzar encara més aquest hobby escrivint articles que apareixien en moltes de les revistes de jocs més importants de la època. A finals dels 90, els jocs d'ordinador i per Internet van fer que els jocs per correu postal disminuïssin, encara que continuen tenint seguidors a tot el món.*

Projecte de recerca Jocs tradicionals

- *Joc de miniatures es refereixen típicament a jocs de guerra, en els que s'utilitzen models en miniatura de plàstic, cartró o metall, que formen els elements actius del joc, col·locats sobre un tauler senzill o una maqueta que recreen l'escenari on es desenvoluparà la partida. Altres elements típics d'aquests jocs solen ser targetes que mostrin els objectius a assolir, pistes o proves a superar i els daus, amb els que cada jugador realitza les tirades per avançar pel tauler. Les figures per a aquests jocs es poden aconseguir per mitjà de paquets segellats amb contingut a l'atzar, figures soltes o paquets temàtics.*
- *Trencaclosques (també denominat amb el terme anglès puzzle) és un joc de taula amb l'objectiu de formar una figura combinant correctament les parts d'aquesta, que es troben en diferents trossos o peces planes.*
- *Jocs populars estan molt lligats a les activitats del poble pla, i al llarg del temps han passat de pares a fills. De la majoria d'ells no es coneix l'origen: simplement van néixer de la necessitat que té l'home de jugar. És a dir, es tracta d'activitats espontànies, creatives i molt motivadores. El seu reglament és molt variable, i pot canviar d'una zona geogràfica a una altra amb facilitat, fins i tot poden ser coneguts amb noms diferents segons on es practiqui. Els jocs populars solen tenir poques regles, i en ells es fa servir tot tipus de materials, sense que hagin de ser específics del propi joc. Tots ells tenen els seus objectius i una manera determinada de dur a terme: perseguir, llançar un objecte a un lloc determinat, conquerir un territori, conservar o guanyar un objecte, etc. La seva pràctica no té una transcendència més enllà del propi joc, no està institucionalitzat, i el gran objectiu del mateix és divertir-se. Amb el temps, alguns s'han anat convertint en un suport molt important dins de les classes d'Educació Física, per desenvolupar les diferents capacitats físiques i qualitats matrius, o servir com a base d'altres jocs i esports. Els jocs populars poden servir com a eina educativa a l'aula en diverses matèries ja que en les seves cançons o lletres s'observa característiques de cadascuna de les èpoques. Aquesta tipologia pot ser una estratègia divertida en la qual les persones que els realitzen aprenguin al mateix temps que es diverteixen.*
- *Jocs tradicionals són jocs més solemnes que també han estat transmesos de generació en generació, però el seu origen es remunta a temps molt llunyans. No només han passat de pares a fills, sinó que en la seva conservació i divulgació han tingut a veure molt les institucions i entitats que s'han preocupat que no es perdessin amb el temps. Estan molt lligats a la història, cultura i tradicions d'un país, un territori o una nació. Els seus reglaments són iguals, independentment*

Projecte de recerca Jocs tradicionals

d'on es desenvolupin. El material dels jocs és específic dels mateixos, i està molt lligat a la zona, als costums i fins i tot a les classes de treball que es desenvolupaven en el lloc. Els seus practicants solen estar organitzats en clubs, associacions i federacions. Existeixen campionats oficials i competicions més o menys reglades. Alguns d'aquests jocs tradicionals amb el temps es van convertir en esports, denominats tradicionals, de manera que la popularitat que tenen entre els habitants d'un territori o país competeix amb la popularitat d'altres esports convencionals. Alguns exemples: la petanca, les bitlles, la granota, etc. Entre aquests, podríem trobar jocs que amb el temps s'han convertit en veritables esports, molt lligats a una regió, i que només es practiquen en ella, arribant a formar part de les tradicions culturals. L'origen dels jocs i esports tradicionals està lligat al propi origen d'aquest poble, per això, els denominen jocs o esports autòctons.

- *Joc temàtic té un tema o ambientació associat. Això és: a aquell els elements - fitxes, daus, tauler, etc .- representen en alguna mesura el comportament i característiques d'éssers o objectes reals o imaginaris. El terme complementari a «joc temàtic» seria «joc abstracte». Quan la fidelitat en la representació del tema tractat és alta, amb regles específiques que intenten representar en detall els comportaments de cada element de joc, els jocs temàtics es coneixen també com «jocs de simulació». Aquest és el cas, per exemple, de molts jocs de tema bèl·lic, on cada unitat representada pot arribar a tenir regles específiques que concordin amb les potencialitats o acció real de la seva contrapartida històrica. En altres casos, però, el comportament dels elements de joc només s'inspira vagament en el tema que li serveix d'inspiració. Aquest és el cas de molts dels jocs anomenats « d'estil alemany», o «eurogames».*
- *Videojocs són aquells que controla un ordinador, que poden crear les eines virtuals que s'utilitzaran en un joc, com cartes o daus o elaborats mons que es poden manipular. Un videojoc utilitza un o més dispositius d'entrada, bé una combinació de tecles i joystick, teclat, ratolí, trackball o qualsevol altre controlador. En els jocs d'ordinador el desenvolupament del joc depèn de l'evolució de les interfícies utilitzades. De vegades, hi ha una manca de metes o d'oposició, que ha provocat una discussió sobre si aquests s'han de considerar "jocs" o "joguines".^[5] Amb la connexió a Internet han aparegut nous jocs, alguns necessiten un client mentre que altres requereixen només un navegador. El joc d'ordinador*

Projecte de recerca Jocs tradicionals

s'ha distribuït per tots els sectors socials, transformant la forma tradicional de jugar.¹⁷

INFLUÈNCIA.

Tota civilització neix, creix i evoluciona segons els esdeveniments que es desenvolupen en ella i la seva població es va adaptant a ells de manera diversa, estes no són producte de l'atzar sinó una resposta de la població als canvis que es produeixen en el seu context geogràfic, socioeconòmic i cultural; uns canvis que afecten d'una forma diferent a homes o dones i les seves tasques. Es podria dir que els jocs tradicionals han anat evolucionant al mateix temps que es transformava la seva societat canviant així la seva finalitat i la seva significació.

El joc, com a manifestació de la cultura popular, és un mirall dels rols de sexe, donada la importància que té com a vehicle de cultura, ha de sotmetre's a una revisió des d'una perspectiva lliure de prejudicis de gènere. Formant part de l'ahir o de l'avui d'una societat, els jocs i tradicions populars són part del seu patrimoni i la seva recuperació suposa una font de riquesa cultural important que ens ajuda a entendre el nostre passat i el nostre present.¹⁸

---

¹⁷ Informació trobada a vikipèdia.

¹⁸ Informació trobada a <http://jocspopularstmi.blogspot.com>

Quan analitzem els jocs populars, trobem característiques que s'ajusten a les definicions més actuals sobre el joc i a les teories del desenvolupament evolutiu del nen. El joc és un impuls vital, que s'expressa com activitat lliure i espontània, gratuïta i plaent. El joc constitueix una actitud cap a la vida.

El joc adquireix a la infància un valor psicopedagògic evident, permetent un bon creixement del cos, de la intel·ligència, la afectivitat, la creativitat i sociabilitat, sent la font més important de progrés i aprenentatge.

El joc per als nens:

- Proporciona una font de plaer i satisfacció.
- Comporta la oportunitat d'expressar sentiment i emocions.
- Afavoreix la descàrrega d'energies i tensions, facilitant la manifestació i superació de conflictes.
- Estimula les ganes de superació personal d'èxit.
- Estimula la formació del pensament simbòlic. Possibilita l'adquisició del domini corporal i intel·lectual.
- Afavoreix l'adquisició de la competència lingüística tant pel que escolta com pel que parla.
- Estimula la imaginació i creativitat.
- Possibilita el desenvolupament de l'ingeni i curiositat base de qualsevol aprenentatge.
- Incentiva el descobriment del plaer per la busca i la investigació.
- És un element de transmissió de valors i pautes de comportament social.

A través del joc popular podem fomentar totes aquestes capacitats.

IMATGES.

MÚSICA

Cançons amb jocs

Cavallet de Sant Benet

Aquest jocs es fa a les criatures quan encara són molt petites, per les persones grans.

Els pares o els avis posen una cama sobre l'altra i asseuen sobre el seu peu el nen, cama aquí, cama allà, aguantant-lo per les mans, o la nena, asseguda de costat i agafant-li el braç per no caure i fent moure el peu imitant el saltiró que fa fer el cavall a qui hi munta, van cantant:

**Arri, arri cavallet
anirem a sant Benet,
comprarem un pa de set
per sopar, per dinar,
per la teta, teta, teta,
per sopar, per dinar,
per la teta no n'hi ha.**

També en lloc de dir la teta, s'anomena el nom del nen o nena a qui es fa el joc i, en acabar se li fa fer un saltiró ben gros.

Ral ralet.

Quan encara són petits que tot just comencen a articular les primeres paraules, però que tenen comprensió, és bonic entretenir-los amb el joc que diu:

**Ral ralet
para, para dineret**

fent-los posar la mà plana i oberta a la qual es fa pessigolles amb el dit índex mentre se'ls diu la cançó i després se'ls dona un cop com si se'ls volgués donar alguna cosa, amb això s'aconsegueix alhora que un apropiat divertiment, la comprensió per costum que quan han de rebre quelcom en la mà han de posar aquesta en posició horitzontal i oberta.

Salta miralta

Un dels divertiments que agraden molt a les criatures que ja caminen és aquell que diu:

**Salta miralta,
trenca una galta,
Nostre Senyor
te'n darà una altra
de mellor**

i que es fa pujant la criatura sobre una cadira, taula o qualsevol altre lloc que sigui un poc alt, i la persona que fa el joc l'agafa per les dues manetes, ben fort perquè en saltar no pugui caure, i a l'acabar l'últim vers, els fa fer un salt fins a terra des del punt on estan enfilats.

Les campanes de Salom

Es fa asseure la criatura a la falda, posat quasi a la punta del genoll, de cara a qui fa el joc, agafant-lo fort per les manetes perquè no caigui i llavors se li fa fer un moviment de cap endarrera en què el cap quasi li arriba a terra i després se'l torna a fer pujar bo i balancejant-lo no massa de pressa i cantant:

**Bim, bom,
les campanes de Salom,
toquen a festa
i fan bim, bom.**

Projecte de recerca Jocs tradicionals

Escarbat bum-bum

Es reuneixen una colla d'amiguets o amiguetes, i un cop convingut fer aquest joc es fan a veure qui amaga, dient:

**Pom, pom d'or de la virolança,
mon marit n'ha vingut de França,
n'ha portat un gambirot
que em fa dur sabates d'or,
pedra forcada,
sabata batejada,
mocador de flors,
fora, fora en sigueu vós.**

Al qui li toca s'agenolla i, posant el cap a la falda d'un altre que està assegut, que ha de procurar tapar-li els ulls perquè no hi vegi gens, els altres s'agenollen al seu voltant i canten mentre fan giravoltar els braços per davant del seu pit:

**Escarbat bum, bum,
posa-hi oli, posa-hi oli,
escarbat bum, bum,
posa-hi oli en el llum.**

En acabar, el que està assegut fa senya a un dels que juguen, que s'avança i pega un cop amb la mà a l'esquena del que amaga, procurant que no pugui ser conegut. Una vegada ha donat el cop, torna a son lloc i el que seu diu:

-Bernat, endevina qui t'ha tocat. Aquest llavors s'aixeca i agafa el que li sembla que ha sigut el que li ha pegat, se'l carrega a coll i el porta davant del que està assegut, i aquest li diu:

-Què portes aquí?

Respon l'altre:

-Un sac d'ossos.

Si ha endevinat que era aquell el que li havia pegat, el que seu li contesta:

-Deixa'ls aquí que són nostres.

I llavors, aquest amaga, i torna a començar el joc, mes si no l'ha encertat, li contesta:

-Torna'ls allí que no són nostres; havent de posar-se altra vegada a lloc per amagar fins que ho endevina.

Projecte de recerca Jocs tradicionals

Ball de la trampolina

En Patufet m'ha dit:

- Noi, llueix-t'hi i fes una explicació ben rexinxolada-; i jo, que de ganes me'n moro, li he contestat: -Deixa'm fer a mi, ja veuràs com et faré quedar bé.

Reunides algunes noietes i convingut entre elles fer aquest joc, es posen fent rotllo i primer, sense agafar-se de les mans, canten:

**Quan jo em posava la camiseta,
jo en feia així,
jo en feia així.**

En dir aquestes paraules, fan l'acció de posar-se la camisa, i quan repeteixen la cançó diuen fent el mateix la mitjeta, la sabateta, la cotilleta, la faldilleta, etc., i després, agafant-se de les mans, giravolten bo i fent la sardana i continuant:

**Tots són gent de la trampolina
la trina, la trina,
la trina, tro.
El barret d'aquell senyor,
que ara passa pel cantó,
tan bonic i tan bufó,
tira buixó, tira buixó!**

En dir tira buixó!, es deixen anar, posant-se les mans a la vora dels polsos, estirant el dit índex de cada una, fent-les anar avant i enrere, allargant i arronsant els braços.

El joc dura fins que han anomenat tota la roba de vestir, i us vull fer fixar en el bonic que és, ja que no tan sols serveix d'entreteniment, sinó que també és instructiu, particularment per a les noietes petites, perquè en certa manera aprenen com s'han de vestir, cosa que és molt escaient que sàpiguen fer per elles soles.

Així doncs, les grandetes que procurin ensenyar-lo a les que no ho siguin tant, i totes sabreu ser endreçades i curioses com desitja que sigueu en SET CIÈNCIES.

CONCLUSIÓ

Amb tot això, sabem que els jocs populars són com tradicions, que passen de generació en generació i que entretenen a gent de totes les edats.

Per a jugar-hi no has de tenir diners, ser d' una raça en concret, tenir un aspecte físic bo... Només cal saber divertir-se.

Els jocs estan a tots els llocs del món, i cada cultura té uns diferents adequats a les seves condicions. Totes les cultures poden ensenyar alguna cosa a les altres, i així compartir les tradicions de jugar.

On es juga? Al carrer, al pati, a casa...Tot lloc es bo per jugar. La tradició de jugar al carrer ve donada pels nens, que sempre han jugat al carrer els uns amb els altres, i així ha sigut i serà. Encara així, cada vegada hi han més jocs que s' han de practicar a casa, i amb un nombre reduït de persones.

Les tradicions s' han de mantenir vives, i la millor forma es vivint-les i compartir-les, així que animem a tots a seguir jugant.